



อบต.ไผ่ล้อม

ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน



สำนักปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม
อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในปัจจุบันเมืองไทยเราได้กลายเป็นประเทศที่เปิดรับเอาความรู้และเทคโนโลยีของต่างชาติเข้ามาอย่างมากมาย ทำให้ไทยกลายเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี จากผลของการรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นมานี้เอง ทำให้ประเทศของเรา ชุมชนของเรานึกถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอันดี ที่เคยสืบทอดกันมาช้านาน ปัจจุบัน วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของไทยเราส่วนมากจะยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาตามชนบทหรือ ตามท้องถิ่นทางไกล ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ยังคงมีการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอยู่ ดังนั้นการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านของเราจึงเป็นการดำรงไว้ ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรม และวิถี ชีวิตของท้องถิ่นเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่สนใจได้รับทราบและร่วมภูมิใจกับบุคคลในท้องถิ่นด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและ ดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านานเป็นการดำรงในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นโดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติตามกาลเวลา (ประเวศ วะศรี, ๒๕๓๖)

๒.๑ ความหมายของภูมิปัญญา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ (๒๕๔๖, หน้า ๘๒๖) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญาไว้ว่า “พื้นความรู้ความสามารถ” ภูมิปัญญาหมายถึงทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคน หรือเป็นลักษณะสากล ที่หลายถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละถิ่นเกิดจากการแสวงหาความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญานี้จึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน เช่น การประกอบพิธีกรรมของชุมชน หรือ ประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำสำเร็จได้โดยคน เดียวเป็นต้น ภูมิปัญญาหมายถึงแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอดกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคลหรือ ทรัพยากรความรู้ก็ได้ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่างๆ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี เป็นต้นส่วนทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ขาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิต พราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในบายศรี เป็นต้น

สรุป ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้จากทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือองค์กรซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอดกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคลและทรัพยากรความรู้

ประเภทของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาด้านประเพณีชาวบ้าน ตามแบบแผนการดำเนินชีวิตจะเห็นว่ นอกจากภูมิปัญญาที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การประกอบอาชีพ ฯลฯ ชาวบ้านยังต้องประกอบกิจประเพณีส่วนตัวและส่วนรวมกันมาหลายรุ่น หลายสมัย ภูมิปัญญาด้านประเพณีส่วนตัว นิยมหาในช่วงสำคัญของชีวิต เช่น การเกิด การบวช เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมมงคลของชีวิต ทั้งในปัจจุบันและชาติภพหน้า นอกจากนั้นแล้วยังเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาชีวิต หรือป้องกันมิให้ชีวิตประสบปัญหาหรือเป็นหารสร้างขวัญและกำลังใจ เช่น ประเพณีสู่ขวัญเด็กอ่อน เป็นต้น หรือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ให้ผู้ประกอบพิธีรอดพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวงอีกภูมิปัญญาด้านประเพณีส่วนรวม เป็น กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันทั้งชุมชน เพื่อให้ชุมชนมั่นคงมีสายสัมพันธ์ ร้อยรัดให้เกิดความสามัคคี ช่วยกันสร้างสิ่งที่เป็นหลักของชุมชนร่วมกันสร้างวัด สร้างศาลา หรือสร้างแบบแผนที่ตั้งมาให้เป็น

บรรทัดฐานอย่างเดียวกัน เช่นแบบแผนการผลิต หลักศีลธรรม จริยธรรม ที่เป็นแนวปฏิบัติให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เสรี พงศ์พิศ (๒๕๓๖:๑๔๕) กล่าวว่า ภูมิปัญญา มี ๒ ลักษณะ คือมีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวันมี เกี่ยวกับเรื่องเฉพาะด้านต่างๆเช่น การทามาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะ ดนตรี และอื่นๆ สรุปได้ว่าประเภทภูมิปัญญา มีลักษณะเป็นรูปธรรมและนามธรรมเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิต เป็นกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันทั้งชุมชน เพื่อให้ชุมชนมั่นคงมีสายสัมพันธ์ ร้อยรัดให้เกิดความสามัคคี

๒.๒ ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นคำที่รู้จักกันมานานพอสมควร เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งหลายแง่มุม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ในแง่มุมต่างกัน ดังนี้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือปัญญาชนชาวบ้านหรือปัญญาชนท้องถิ่น (Intellectual Organic) หมายถึง “พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์สืบเนื่องต่อกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สะสมสืบต่อกันมา “ (สามารถ จันทรสूरย์,๒๕๓๓ อ้างถึงใน สาเมียง สร้อยนาคพงษ์,๒๕๓๕:๒๔) ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาแห่งชีวิต ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้มาเป็นเวลานาน เพราะสังคมเปรียบเสมือนมนุษย์ หากไม่มีสอนหรือปัญญาย่อมไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ (ประเวศ วสี,๒๕๓๔) อ้างถึงใน นิธิกุล คงเกิด,๒๕๔๐ หน้า ๔๓)

วันเพ็ญ พวงพันธุ์บุตร (๒๕๔๒:๑๐๘) ให้ทัศนะเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึงองค์ความรู้ทั้งหลายที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาของชาติไทย โดยการคิดค้นปรับเปลี่ยนผสมผสานกับความรู้ใหม่ และพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

รุ่ง แก้วแดง (๒๕๔๓:๒๐๔) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

รัตนะ บัวสนธิ์ (๒๕๓๕:๓๕) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการทัศน์ดังกล่าวมีรากฐานจากศาสนา คติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่ที่	ความสามารถพิเศษ
๑	นายชูป โตกทอง	๓	๑	พิธีกรรม - งานพิธีกรรม - มีความสามารถในเรื่อง ความเชื่อ และการ ประกอบพิธีกรรมต่างๆ
๒	นางนงค์รักษ์ ชัยสุริยงค์		๕	ด้านหัตถกรรม - งานจักสาน
๓	นางยุพิน อยู่คนโท	๑๖	๕	การประกอบอาหารไทย (ขนมไทย) - มีความสามารถในเรื่อง การทำขนมไทย
๔	นางนิยม สอนสืบ	๒๙	๖	การแปรรูปอาหารและ ผลิตภัณฑ์
๕	นายโถม เพียรชาวนา	๑๙	๗	ด้านศิลปกรรม (ดนตรีไทย) - มีความรู้ความสามารถ ด้านดนตรีไทยหลาย ประเภท
๖	นายไพฑูรย์ แดงชาวนา	๑๖/๑	๘	ด้านหัตถกรรม (ช่างไม้)
๗	นางนิตา อ่ำเทศ	๘	๑๑	การแพทย์ไทย - การนวดแผนไทย - มีความสามารถนารถ ในการนวดแผนไทย นวดประคบ

ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ นายชูป โคนทอง
วันเกิด 1 มกราคม 2496
อายุ 70 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ : ไทย
ศาสนา พุทธ

ที่อยู่อาศัย

บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 1 บ้านโพธิ์แดน
ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
จังหวัดพิษณุโลก 65110

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภท พิธีกรรม
- งานพิธีกรรม
- มีความสามารถในเรื่อง
ความเชื่อ และการประกอบ
พิธีกรรมต่างๆ เช่น การจัดตั้ง
ศาล งานมงคลสมรส
งานอุปสมบท งานฉาปนกิจ
งานขึ้นบ้านใหม่ฯ



ช่องทางติดต่อ



08 - 1474 - 3271



-



-



ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น



ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ นางนงค์รักษ์ ชัยสุริยวงศ์
วันเกิด 26 กันยายน 2522
อายุ 44 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ : ไทย
ศาสนา พุทธ

ช่องทางติดต่อ



06 - 4423- 9416



-



-

ที่อยู่อาศัย

บ้านเลขที่ หมู่ที่ 5 บ้านไผ่ล้อม
ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
จังหวัดพิษณุโลก 65110

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภท ด้านหัตถกรรม
- งานจักสาน เช่น การจักสาน
ตะกร้าด้วยเส้นพลาสติก การจัก
สานกระเป๋า การจักสานชั้นโตก
การจักสานจากหวาย



ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น



ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ นางสาวยุพิน อยู่คุณโท
วันเกิด 20 เมษายน 2511
อายุ 55 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ : ไทย
ศาสนา พุทธ

ช่องทางติดต่อ



09 - 0155- 5041



-



-

ที่อยู่อาศัย

บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 5 บ้านโพธิ์แดน
ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
จังหวัดพิษณุโลก 65110

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภท การประกอบอาหารไทย
(ขนมไทย)
- การประกอบอาหารไทย
- มีความสามารถในเรื่อง
การทำขนมไทย เช่น ทองหยิบ
ทองหยอด ขนมเม็ดขนุน
ฝอยทอง ขนมชั้น ขนมตะโก้
ขนมเปียกปูน ๑



ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น



ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ นางนิยม สอนสืบ
วันเกิด 22 กุมภาพันธ์ 2511
อายุ 55 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ : ไทย
ศาสนา พุทธ

ช่องทางติดต่อ



–



–



–

ที่อยู่อาศัย

บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 6 บ้านหนองบอน
ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
จังหวัดพิษณุโลก 65110

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภท การแปรรูปอาหารและผลิตภัณฑ์
– ได้นำผลผลิตการกล้วยซึ่งมี
จำนวนมากในเขตตำบลไผ่ล้อม
มาแปรรูปอาหารและเพิ่มมูลค่าของ
กล้วยตากโดยการนำมาอบน้ำผึ้ง
การทำกล้วยม้วน การทำกล้วยตาก
ซ็อกโกแลต เป็นต้น ส่งขายตลาด
ในเขตจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัด
ใกล้เคียง ช่วยให้ผู้คนในชุมชนมี
รายได้



ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น



ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ นายโอม เพียรชาวนา
วันเกิด 9 มีนาคม 2481
อายุ 85 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ : ไทย
ศาสนา พุทธ

ที่อยู่อาศัย

บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 7 บ้านท่ามะขาม
ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
จังหวัดพิษณุโลก 65110

ช่องทางติดต่อ



–



–



–

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภท ด้านศิลปกรรม (ดนตรีไทย)
– มีความรู้ความสามารถด้าน
ดนตรีไทยหลายประเภท เช่น
ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ระนาด
เหล็ก ข้องใหญ่ ข้องเล็ก
กลองตะโพน ฉิ่ง ฉาบฯ
สอนดนตรีไทย ให้กับ
วัดสามเรือน วัดเนินกุ่มเหนือ
และโรงเรียนวัดท่ามะขาม



ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น



ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ นายไพฑูรย์ แดงชาวนา
วันเกิด 16 มีนาคม 2516
อายุ 50 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ : ไทย
ศาสนา พุทธ

ช่องทางติดต่อ



–



–



–

ที่อยู่อาศัย

บ้านเลขที่ 16/1 หมู่ที่ 8 บ้านท่ามะขาม
ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
จังหวัดพิษณุโลก 65110

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภท ด้านหัตถกรรม (ช่างไม้)
– มีความสามารถในการเรื่องการ
ประดิษฐ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้



ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น



ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ นางนิตา อ่ำเทศ
วันเกิด 25 พฤศจิกายน 2518
อายุ 47 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ : ไทย
ศาสนา พุทธ

ช่องทางติดต่อ



-



-



-

ที่อยู่อาศัย

บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 11 บ้านยางโทน
ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
จังหวัดพิษณุโลก 65110

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภท การแพทย์ไทย
- การนวดแผนไทย
- มีความสามารถนารถ
ในการนวดแผนไทย
นวดประคบ
- ปัจจุบัน ทำงานอยู่คลินิก
แพทย์แผนไทย โรงพยาบาล
บางกระทุ่ม

